

SPIŠSKÝ PATRIOT

NOVINY PRE NOVOVEŠŤANOV TELOM AJ DUŠOU

I august 2013

Oblúbená Medvedia dolka opäť slúži turistom ...

čítajte na strane 3

Embryológ zo Spiša pomáhal ženám v Írsku aj v Austrálii...

čítajte na strane 4

Spišské Vlachy – malé mesto s veľkým srdcom ...

čítajte na strane 4

Ako sa spišiaci zo Stanley cupu radovali ...

čítajte na strane 7

Editoriál

Pekný letný deň všetkým patriotom na Spiši praje váš mesačník. Naschvál som nenapísal, ako zvyčajne, všetkým Novovešťanom, pretože dnešné číslo (a potom aj ďalšie) sa dostáva aj do rúk obyvateľom Smižian, Spišských Vlách a Krompách. Zaujímavosti zo života v týchto troch samosprávach sa budú dostávať aj na naše stránky. Ja verím, že Novovešťanov zaujmu, rovnako ako obyvateľov Smižian, Vlách a Krompách bude baviť čítanie o živote v Spišskej Novej Vsi. Napokon, všetci sme Spišiaci a všetci by sme mali byť oprávnené hrdí na región, v ktorom žijeme. A to i napriek tomu, že život v ňom nie je vôbec ľahký a jednoduchý. Ale o to, čo sme dostali do daru, alebo zdedili po našich predkoch, sa musíme starať. Nádhernú prírodu a historické pamiatky svetového významu. A ešte niečo sme dostali do vienka - typickú spišskú povahu. Tvrdú, ale poctivú. Niekedy možno trochu tvrdohlavú a málo sebavedomú, ale určite aj úprimnú a obetavú. Keď sa v dávnej minulosti povedalo: „Spiš a Spišiaci“, znamenalo to: „vzdelanosť, pracovitosť, kráľovské mestá a historicky významný región“. Zostáva iba na nás, Spišiakoch, ako sa bude o Spiši hovoriť za jeho hranicami dnes, aj v blízkej budúcnosti. A ja si za všetkých prajem, aby sme v okolí vzbudzovali záujem, rešpekt a priateľstvo. Náš Spiš si to určite zaslúži. **-leb-**

Rasťo JAVORSKÝ: „Máme na viac!“

Mladý muž, ktorý sa rozhodol vstúpiť do verejného života. Spišiak, ktorému úprimne záleží na meste, aj regióne, v ktorom žije spolu so svojou rodinou. A za svoju, trochu širšiu rodinu, považuje všetkých Spišiakov. Chce, aby tu bolo nielen krásne, ale aby sa tu ľudom žilo lepšie. V rozhovore o sebe prezradil viac.

Som Spišiak. Narodil som sa a bývam celý život v Spišskej. Mám 41 rokov. Som ženatý, mám dve deti. Od skončenia vysokej školy pracujem v riadiacich funkciách. Prešiel som rôznymi úrovňami. Šéfoval som firme, ktorá zamestnávala takmer 150 ľudí, ale aj ako živnostník. V súčasnosti pracujem v kúrenárskej firme na pozícii riaditeľa. Kdekoľvek som pracoval, chcel som poznať všetkých zamestnancov a spolupracovníkov, a ak mi dovolili, aj ich súkromné starosti.

Rasťo, ako by ste charakterizovali sám seba?

„Veľký podiel na tom, aký som, majú moji rodičia. Otec - archeológ ma naučil vážiť si históriu z ktorej sme vyšli, ale zaujímať sa aj o veci súčasné, aby aj naše deti a deti našich detí si nás mali prečo vážiť. Mamka ma naučila vytrvalosti a vedieť nájsť konsenzus. Jej slová: „Keď niečo začneš treba to dokončiť a nechytať všetkých vrabcov za chvost“ ma sprevádzajú celý život.“

Prečo ste sa rozhodli vstúpiť do politiky?

„Otec ma naučil vnímať okolie, udalosti, zaujímať sa o politiku v jej doslovnom preklade – ako vec verejnú. Mamka ma naučila počúvať ľudí, snažiť sa im pomôcť - nemyslieť len na seba. A to by som v politike rád robil.“

Trvalou súčasťou vášho života bol a je šport. Čo vám dal?

„Vyrastal som v dobe, keď sme všetci športovali. Začalo to na ulici, niektorí pokračovali v kluboch. Mne nebolo dovolené, zo zdravotných dôvodov, venovať sa športu výkonnostne. V mojom blízkom okolí však vyrástlo niekoľko vynikajúcich športovcov, reprezentantov, medailistov z európskych a svetových podujatí. Šport mi dal veľa. Naučil ma cieľavedomosti, vytrvalosti ale aj rozhodnosti. Mal som šťastie, že som sa mohol venovať kolektívnym športom (basketbal), ale aj individuálnym (karate).

Prečo ste sa rozhodli kandidovať za poslanca do VÚC?

„Som rodený Spišiak, moji rodičia boli a sú Spišiaci. Rozmýšľam ako Spišiak, žijem ako Spišiak a chcem aby moje

pokračovanie na str. 2

Šuskanda

V auguste ľudia myslia hlavne na príjemné veci. Dovolenka, prázdniny, turistika, či kúpanie sa. Celkom potichúčky a bez vážnejších pripomienok prešiel v Spišskej Novej Vsi aj 21. august.

Najviac ho asi oslávili Jany a ich priatelia. Tento dátum však v celom bývalom Československu patrí ešte jednej dôležitej udalosti. A vôbec nie príjemnej - vpádu vojsk Varšavskej zmluvy na územie suverénneho štátu. Drzé, agresívne a pre mnohých obyvateľov aj tragické. Samozrejme, že sa stretlo s odporom slušných ľudí a hrdých patriotov. Obludným tankom v našich uliciach padlo za obeť 162 ľudí. Nechceli nič iné, ako brániť slobodu. A sloboda je darom, ktorý si mnohí ani neuvedomujú. Len staršia generácia už pamätá časy, kedy sme si všetci boli rovní,

len niektorí boli ešte rovnejší, kedy ľudia perzekuovali kvôli viere, alebo slobodným názorom, kedy sa namiesto „Dobrý deň“ hovorilo „Češť práci!“. Celým generáciám pokazil život nepodarený komunistický pokus o spravodlivú spoločnosť. Aj dnes občas počujeme politikov rozprávať frázy o tom, ako chcú pomáhať tým najslabším a najchudobnejším. A ako prinútiť tých najbohatších platiť do spoločného mešca viac. Reči nenaplnené skutkami pripomínajú rannú hmlu - stále sa opakujú, ale vždy sa stratia. Rovnako ako ich autori v miliónových bavorákoch. Našťastie na slobodu nám už asi nikto zvonku nesiahne. Tú si stráži v sebe každý z nás. Pre dobrých patriotov je to vysoká morálna hodnota, s ktorou je život, i napriek mnohým ťažkostiam, krajší. Takže o auguste 1968 by sa nemalo iba šuškať, ale aspoň raz do roka si ho nahlas pripomenúť. **-leb-**

Mestský výbor č. 6 - STARÉ MESTO - JUH

Na tento diel reportáží o mestských výborch som sa vyslovene tešil. Nielen preto, že žijem v susedstve tejto časti mesta, ale aj preto, že práve juh mesta je jeho kolískou. Áno, práve tam si postavili svoje prvé domy saskí kolonisti a osadu nazvali Villa Nova. Prvých 16 domov sa od tých dôb poriadne rozrástlo a z centra osady sa stala malá časť Mestského výboru Staré mesto - Juh. Pribudli k nemu desiatky ďalších domov, Kozí Vrch, Vilčurňa, činžiaci za Hornádom, zimný štadión aj benzínka.

Všetky ulice a uličky južnej časti starého mesta som prešiel spolu s Igorom Geletkom, aktívnym členom Mestského výboru č. 6. Pozná svoj „rajón“ dokonale i so všetkými jeho kladmi a nedostatkami. Podľa väčšiny obyvateľov tejto časti mesta je tu bývanie príjemné a ponúka veľké možnosti aktívneho využitia voľného času. A to môžem potvrdiť aj ja. Zoberte si takých rybárov. Svoje hobby si môžu užívať priamo pod oknami činžiakov. V posledných dňoch som ale bol svedkom iných aktivít v Hornáde. Desiatky, možno stovky Rómov sa v ňom chladili, kúpali a robili

li v ňom hygienu. Nemyslím, že je potrebné obohnať riekú ostnatým drôtom,

ale väčšiu kontrolu, najmä zo strany Mestskej polície by určite privítali aj obyvatelia okolitých domov a činžiakov. Veď nábrežie Hornádu je ideálnym miestom na prechádzky pre mladých, aj tých skôr narodených. Kvôli vlastnej bezpečnosti si ich museli ľudia v uplynulých týždňoch občas odpustiť.

Rodinné domčeky v centre tejto mest. *pokračovanie na str. 2*

Rasťo Javorský: „Máme na viac!“

pokračovanie zo str. 1

deti boli Spišiáci. Aby neutekali „do sveta“. Ale aby sa im žilo na Spiši lepšie ako mne. A nie len im. Odkedy si pamätám, zaujímal som sa o život okolo seba, o veci verejné.“

Aké máte v práci poslanca VÚC ambície?

„Mojou ambíciou je, aby ľudia v našom okrese vôbec vedeli čo to VÚC je, ako sa ich dotýka v bežnom živote. Ako

Košického kraja, aby poslanci za Spišskú dávali podnety na VÚC a nečakali čo nám pridelia „Košice“. Nie som idealista, viem že nebudeme mať v okrese štvorprúdové diaľnice, ale myslím si, že si zaslúžime slušné cesty bez dier a nie tankodromy. Moje skúsenosti z riadenia firiem, ale hlavne z menežovania športu ma naučili, že sa musíme vedieť počúvať, hľadať to

O stave ciest v našom okrese asi netreba veľa hovoriť. Kto má auto a dovoľí si, alebo musí, jazdiť po týchto cestách, vie svoje. V posledných rokoch sa to pohlo k lepšiemu. Začali sa rekonštruovať časti ciest. Výber niektorých úsekov by však potreboval vysvetlenie. Nie som naivný, viem že nie je možné opraviť všetky cesty naraz. Mali by sme však prihliadať na to, ako opravená cesta pomôže obci. V náväznosti na cestovný ruch, napr.

izby v celej nemocnici. Ale dostať štandard, na aký som bol zvyknutý pred niekoľkými rokmi, by malo byť právom každého z nás. Je jedno, v ktorej politickej strane ste, keď musíte so svojím ťažko mobilným rodičom prísť tretíkrát na odber, lebo pokiaľ prišla vzorka do laboratória tak sa znehodnotila.“

Pre Spiš by mal byť chlebo-darcom cestovný ruch. Aj vy v jeho rozvoji vidíte veľké rezervy?

ovplyvňuje ich život, a oni si to ani neuvedomujú. Aby vedeli kto je ich poslanec, kto zastupuje ich okres v Košickom kraji. Aby vedeli za kým majú ísť keď sa im nebude páčiť niečo, o čom rozhoduje VÚC.“

Hovorí sa, že politika je „pánske huncútstvo“. Nezmění vás?

„Som človek konsenzu. Celý svoj život o problémoch len nerozprávam, riešim ich. Aktívne hľadám riešenia ako to urobiť, a nie dôvody, prečo sa to nedá. Nemám rád jednu spišskú frázu „nedá šel“. Verím opaku: „Šicko še dá, ľem treba scec!“ Nie som naivný aby som si myslel, že sa všetci na všetkom zhodneme. Poslanci, ktorí tam budú, bez rozdielu politických tričiek, by mali byť inteligentní ľudia. Žijeme v tom istom okrese a všetci počúvame takmer rovnaké ponosy našich ľudí. Je to o určení priorít. Vzhľadom na svoje skúsenosti som však presvedčený, že pri dôležitých veciach budeme vedieť nájsť pomoc pre ľudí v našom okrese. Je totiž úplne jedno ktorej politickej strane fandíte, keď si robíte auto na deravých cestách, alebo keď vás so zraneným dieťaťom posielajú lekári z jednej nemocnice do druhej, lebo v tej vašej nemajú to, čo potrebujete.“

Ste „neopozeraná“ tvár, nová krv. Majú takíto ľudia šancu niečím pohnúť?

„Tí, ktorí ma poznajú vedia, že venujem obrovskú energiu na hľadanie riešení. Chcel by som aby okres Spišská Nová Ves nebol na okraji záujmu

čo nás zjednocuje, nevracať sa stále k veciam, ktoré nás rozdeľujú. Hranie sa na svojom „piesočku“ nepomôže nikomu. Aj posledné udalosti v novoveskom basketbale svedčia o tom, že „nejdem cez mŕtvoly“. Ak som neprekonateľnou prekážkou, som schopný odísť a neškodiť.“

Ako ste povedali, niektorí ľudia nevedia, o čom rozhodujú samosprávne kraje. Ako chcete využiť jednotlivé kompetencie toho košického, v prospech Spišiakov?

„Netvrdím, že VÚC v našom okrese nič neurobila. Aj vďaka súčasnému poslancovi sa niektoré dobré veci podarili. Som však presvedčený, že máme na viac. Chce to len viac snahy, viac komunikácie a hľadania konsenzu. Najdôležitejšie je

ak sú v obci pamiatky európskeho významu, ale turisti sa tam nedostanú, tak to by mala byť priorita.“

A čo kultúra?

Musíme vrátiť kultúru do obci. VÚC financuje divadelné súbory, väčšinou v okresných mestách. Pri návštevách obcí v našom okrese som si všimol, že až na pár výnimiek, obec nežije kultúrnym životom. Viem, že nemôžeme chcieť aby sme mali v každej obci národné divadlo, ale aby tam aspoň raz do roka prišli divadelníci financovaní z VÚC, si však tí ľudia zaslúžia. Ak sa z obce vytratí kultúra a deti (rušenie malotriedok), vytratí sa „duša“ obce.

VÚC sa zameriava na financovanie „zabehnutých“ kultúrnych inštitúcií (divadlá, mú-

ze, galérie...). Chýba mi však podpora alternatívnych foriem kultúry mimo Košíc. Naozaj si máme myslieť, že u nás nerodia kreatívni ľudia?“

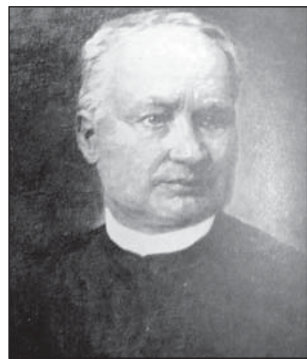
V oblasti zdravotníctva sa VÚC zbavilo nemocníc a tým aj zodpovednosti. Majú poslanci šancu ovplyvňovať kvalitu zdravotníckych služieb pre ľudí?

„V Spišskej Novej Vsi je nemocnica, ktorá patrí VÚC. To ju prenajalo súkromnej firme. Úlohou poslancov VÚC je však starať sa, či táto nemocnica poskytuje primeranú starostlivosť. Viem, že nemôžeme očakávať klimatizované

ZNÁMI NEZNÁMI NOVOVEŠŤANIA

Štefan Mišík

Je jedným z mála Spišiakov, po ktorom máme v Spišskej Novej Vsi pomenovanú ulicu. Aj to naznačuje, že bol významnou osobnosťou našej histórie. S našim regiónom ho spája dlhoročné pôsobenie na farnosti v Hnilci a tesne pred svojou smrťou aj na Spišskej Kapitule. Z uvedeného je všetkým jasné, že Štefan Mišík bol katolícky kňaz.

Rodák z Liptova prichádza na Spiš najprv študovať. 6 rokov v Levoči a 4 roky na Spišskej Kapitule. Pisala sa druhá polovica 19. storočia. Vtedy mladý kňaz verejne prejavoval svoju hrdosť, že je národovec a hrdý Slováč. Venoval sa štúdiu histórie, ale nepáčil sa maďarskej šľachte, ktorá v tých dobách ovládala Spišskú Kapitulú. Mladý kňaz tak za trest putoval na farnosť v Hnilci. Stalo sa tak pred 140 rokmi. Všetky jeho žiadosti o preloženie neboli vypočuté.

Odmeny za svoju vytrvalosť, obľúbenosť medzi ľuďmi a občiansku statočnosť sa dočkal až na prahu smrti. Ako 76-ročný, po 51 rokoch kňazskej služby, bol zvolený za kapitulárneho vikára a sťahuje sa na Spišskú Kapitulú. V úrade však vydrží pracovať iba 102 dní. 27.7.1919 zomiera. Štefan Mišík sa stal synonymom statočnosti a obhajoby Slovákov i Spišiakov. Za tieto svoje názory bol trestaný a až takmer 100 rokov po smrti mu spoločnosť začína vzdávať patričnú úctu. Okrem ulice je po ňom pomenované aj spišskonovoveské Cirkevné gymnázium.

-le-

Mestské výbory - Staré mesto - Juh

pokračovanie zo str. 1

tskej časti dýchajú pokojom. Často v nich býva niekoľko generácií rodín. Z oázy kludu vybočuje Gorkého ulica - plná áut. A niektorí vodiči tu jazdia pri rýchlo. Trochu kontroly by im asi neuškodilo, veď ide o bezpečnosť - nielen vodičov, ale aj chodcov. Netvrdím, že by tu mali stáť dopravní každý deň, ale aspoň tak často, ako napr. pri výjazde zo Smižian, kde veľké riziko stretnutia auta s chodcom nehrozi.

Každá výhoda má často aj nejaké tie nevýhody. Tak je to aj s polohou južnej časti Starého mesta. Za 5-10 minút sa odtiaľ pešo dostanete všade: jazdecký areál, športová hala, kúpalisko, plaváreň, futbalový štadión, zimný štadión, centrum mesta, železničná i autobusová stanica. Na druhej strane je tu počas športových a kultúrnych akcií aj zvýšená dopravná premávka. Tá ma za následok okrem iného aj rozbité cesty, ktoré nie sú dimenzované na takúto premávku. Na ne sa najčastejšie snažia upozorňovať členovia Mestského výboru Staré mesto - Juh kompetentných. Nik nečaká, že po opravách budú cesty

vyzerat ako nemecké diaľnice, ale plátanie výtlkov je na mnohých miestach už dávno nepostačujúce. Jedno riešenie by bolo a dobre viem, že sa o neho členovia mestského výboru už dlhšie snažia. Bolo by ním sprejazdnenie starej rožnavskej cesty. Aj vďaka ich vytrvalosti sa už pracuje na projektovej štúdii. Z pohľadu mesta by to mala byť jedna z prioritných aktivít.

Námetov a nápadov, ako si skvalitniť život v tejto časti mesta, dostáva Igor Geletka od občanov dostatok. Určite nie je vo finančných možnostiach mesta, splniť všetky okamžite. Ale veľkú pozornosť by si iste zaslúžilo sprejazdnenie cesty medzi Lidlom a Tescom, a dobudovanie Námestia baníkov pri Multifunkčnom centre.

Rasťo Javorský

Dedo Mikuláš, familiárne zvaný Miťo má tri svoje zlatička: dvojročného labradorského retrívera Luka, osemročného vnuka Lukáša a trinásťročnú susedkinu dcéru Luciu. Cez týždeň majú čo robiť, ale v sobotu ráno sa u deda rozletia dvre a deti zavelia:

Ide sa do lesa. Dnes na bicykli cez Galmus

Cykloturistika má v súčasnej dobe zelenú a prežíva nevidaný boom o čom svedčí množstvo cyklistov, ktorých možno stretnúť na poľných i horských cestách, či cestičkách okolitých lesov. K rozmachu tohto krásneho a zdravého športu určite prispel i pokrok v konštrukcii horských bicyklov, či trejkov, ale aj pestrá paleta cyklotrás, ktoré za posledné roky na Spiši vznikli. A na jednu z nich sme sa vybrali túto sobotu aj my.

Naše cyklobrodružstvo (lebo priznám sa, som v prvom rade turista, čo sa spolieha na vlastné nohy) sme začali na železničnej stanici v SPIŠSKÝCH VLA-CHOCH. Po žltej turistickej značke sme sa vydali východným smerom, prešli sme ponad železničnú trať, chvíľu sme ju kopírovali po asfaltovej ceste a potom sme zabočili smerom na juh, doprava, do lesa. Po chvíli sme stáli pri malebnom jazierku, v obľúbenom letovisku Vlašanov „ZA HURU“.

Tu asfaltka končí a žltá značka a modré cykloturistické značenie nás vovedie doľava prudko hore do lesa a my, klasickí turisti prehadzujeme, ako šialení a začíname fučať. Po polhodine neustáleho stúpania, po štrkovej ceste, keď miestami sme aj potlačili bicykle prichádzame k CHATE PODGALMUSOM. Tu je možnosť na oddych a vlastné občerstvenie, vľavo hore vedie modrá turistická značka do NPR Galmuská tisina. My ale pokračujeme ďalej,

Trasa: Spišské Vlachy - Za Hurou - Pod Galmusom - Ploštiny - Porač park - Porač

Dĺžka trasy: cca 18 km

Doba prejazdu: cca 4 hod.

Maximálne prevýšenie: 400 m

Orientácia: Cykloregión Spiš - južná časť, mierka 1: 93.000

Presun: Vlak SNV - Spišské Vlachy, BUS Porač - SNV

chvíľu po ceste a pri orientačnom stĺpe bočíme hore do ľava, neustále sledujúc žltú turistickú a modrú cykloturistickú značku. Po chvíli sme na kopci a nasleduje prudký zjazd serpentínami, ktorý odporúčam len vyznačkom dobrodružstva. Ostatní pekne dole z bicyklov, po desiatich minútach sa cesta vyrovnáva, klesanie už nie je také prudké a jazdou dole svahom v traverze si môžete vychutnávať krásne staré buky, ktoré lemujú vašu cestu. Prijazdom na PLOŠTINY sa dostávame do Poračskej doliny, ktorá spája banícke obce Porač a Slovinky. Tu odbočíme pri orientačnom stĺpe prudko vpravo a po asfaltovej cestičke, dnom doliny, popri Poračskom potoku prideme za pár minút k chate Čierny bočan, ktorá je síce perfektne novená, ale aj perfektne zavretá. Cesta sa tu mení na kamenistý podklad a vždy veľmi mierne stúpa východným smerom k dedine Porač. Po polhodine jazdy prichádzame k rekreačnému komplexu PORAČ PARK, kde rozhodne ochutnajte aspoň jedno malé pivo tunajšieho novootvoreného minipivovaru Buchwald. Odtiaľ krátkym, ale prudkým stúpaním ešte dva kilometre a sme v cieľi, v typicky rusnackej dedine PORAČ.

Keď som prišiel domov, Lukáš, Lucia, ba aj Luk na mňa zazerali, ale aj vám odporúčam túto cyklotrasu absolvovať len s kvalitným bicyklom, skúsenými cyklistami a s dobrou kondíciou. **Michal Buza st.**

333 extrémnych kilometrov krásnym Spišom

Pretekári, ktorí sa postavili na štart cyklistickej súťaže Extreme 333 si dali poriadne do tela. Zdolali nielen extrémne veľa kilometrov, no na bicykloch drelí i v extrémnych horúčavách, ale aj v noci za úplnej tmy. Niektorí cyklisti totiž jazdili nonstop. Víťazi zmákli určenú cyklotrasu, 333 kilometrov s prevýšením 5 600 metrov za celý deň.

Okoľosť ôsmej ráno prišli ako prví do cieľa dvaja Spišiaci. Bol to Juraj Čuchran a Stanislav Pavlík. Prezradili nám, že sa dohodli a pre istotu jazdili celý čas spoločne. Najťažšia pre nich bola noc, ktorú obaja strávili na bicykli. „Ani sekundu sme nespali. Pomáhali sme si čelovkou a GPS-om, aby sme nezašli,“ prezradil Stanislav. Novovešťan Juraj Čuchran je profesionálny hasič. Niekoľko cyklomaratónov už má za sebou. Ako zhodnotil, jazda divokou prírodou mu ale dala zabráť. Najviac mu prekážali úseky, kde na cyklochodníkoch niekto vyspal veľké kamene. „Keby sme si to nevšimli, mohli by sme sa na bicykloch poriadne vytrieskať. 10 až 15 centimetrové kamene sme museli obchádzať naokolo. Toto ma vie rozčúliť, keď niekto vyspe na cestu, ktorá je značená ako cyklotrasa kamene.“ Inak si Juraj miestne cyklotrasy pochvaľoval. „Sú pre náročnejších cyklistov, no viac mi vyhovujú cyklocesty napríklad v oblasti Súľovských skál, pri Považskej Bystrici. Cestičky vedú okolo krmičiek, kde si môžem dať nejakú kofolu a tu tie cesty nie sú tak orientované,“ vyznal sa skúsený cyklista.

Nultý ročník preteku extreme 333 bol ako stvorený pre nadšencov horskej cyklistiky, ktorí si trúfli na bicykli zabojovať s krásnou prírodou Spiša, častokrát, na hranici svojich možností. „Keď si

myslíš že už nemôžeš, môžeš ešte trikrát tolko,“ povedal jeden z organizátorov preteku. Pretek bol pre cyklistov obrovskou výzvou. Bez podpory otestovali samých seba. Na štart sa postavili aj dve ženy. Prejsť 333 kilometrov ťažkým terénom s prevýšením 5 600 metrov nezvládol každý. Niektorým došli sily, či trpezlivosť a do cieľa jednoducho nedorazili. Nielen pretekári, ale aj celá verejnosť, dostali veľký darček. Po prvýkrát v histórii, pre milovníkov cyklistiky vyrobili prvú cyklomapu južného Spiša. Pracovala na nej partia kamarátov pol roka. „Je tam asi 470 km značených cyklotrás, v tomto regióne,“ uviedol jeden z tvorcov novej mapy, Imrich Makara. „Podľa tejto cyklomapy si môžete naplánovať 24 okruhov. Keď za jeden deň zrobíte jeden okruh, v Slovenskom raji môžete tráviť nádherné tri týždne na bicykli,“ pridal Ernest Rusnák. Prvú cyklomapu pokrstili na preteku extreme 333 symbolicky štetcom a farbou na značkovanie cyklochodníkov. Držíme palce, nech aj táto novučičká mapa pomáha pri spoznávaní Spiša všetkým nadšencom cykloturistiky. A nech si náš nádherný kraj vychutnávajú bez jedinej nehody. **(sim)**

Obľúbená Medvedia dolka opäť slúži turistom

Medvedia dolka v Novoveskej Hute opeknela. Lesy mesta zrekonštruovali za dva týždne v lone prírody pre turistov drevený altánok, kde pocestní môžu načerpať sily.

Milí Novovešťania, ak si chcete prijemnú voľnú snečnú deň, neváhajte a navštívte mimoriadne obľúbenú Medvediu dolku v Novoveskej Hute. Novinkou Medvedej dolky je vynovený zrubový prístrešok s lavicami a stolom. Pri drevenom altánku je ohnisko, priestor pre malé deti, stôl na bicykle a odpad.

Pôvodný prístrešok postavili pred pätnástimi rokmi. Tento rok v zime sa na prístrešku, pod náporom ťažkého snehu prepadla strecha. Altánok potreboval opravu ako soľ. Mestské lesy si ho preto vzali kompletne do parády. Tieň a relax v altánku často hľadali najmä dôchodcovia. Tí si tu zvykli variť guláše, robiť pikniky, grilovačky, či opekačky. V prírode tak trávil príjemné chvíle so

svojimi rovesníkmi. O miesto v altánku na Medvedej dolke mali ľudia mimoriadne veľký záujem. Aby tam mali voľný flek na sobotu, často sa stávalo, že pre istotu šli na Medvediu dolku už v piatok spať. Zničený altánok vynovili za-

čiatkom augusta. Prístrešok preto vyčaril úsmev na tvári našim seniorom. „Je tu tak krásne, samá príroda okolo, čistý vzduch. Varím tu dnes so susedkami guláš, chceli sme využiť ešte slniečka. Stále som tu chodila rada, som šťastná,

že to tu opäť funguje,“ vyznala sa 64 ročná Rozália. Dôchodcovia sľúbili, že dreveničku budú opatrovať ako oko v hlave, aby ju nikto nezničil. „Plánujeme tu chodiť každý týždeň, či už len tak posediť, alebo si tu niečo dobré pripravíme pod zub. Keďže si nemôžem dovoliť drahú dovolenku, je to tu pre mňa úžasný oddych ako by som bola na chate. Nedovolím, aby toto nádherné miesto nejakí vandali zničili,“ hovorila Mária z Huty.

Vedľa altánku bol kedysi aj trojkilometrový náučný lesný chodník s ôsmymi zastávkami. Túra po ňom bola vhodná aj pre menej zdatných turistov, ale i rodinky s deťmi, či dôchodcov. Dnes je náučný chodník nefunkčný. Lesy mesta plánujú do budúcnosti opraviť aj túto zelenú oázu v Slovenskom raji.

(sim)

Spišské Vlarchy - malé mesto s veľkým srdcom

Sme veľmi radi, že na základe vašich ohlasov sa náš i váš Spišský Patriot stal neoddeliteľnou súčasťou prvých dní v mesiaci. Aj preto sme sa rozhodli expandovať za hranice nášho milovaného mesta. V najbližších 3 mesiacoch sa budú môcť pohrúžiť do obľúbených rubrik aj Spišskovlašania, Krompašania a Smižania. A Novovešťania sa na oplátku dozvedia niečo viac o živote v týchto dvoch nestách a jednej obci. Predstavačku začíname na východ od našej metropoly, v Spišských Vlachoch.

Bohatá história sa začala písať v roku 1243

Spišské Vlarchy alebo Olazi, Olozy, Olosci, Wlahi, Vlarchy, Vila Latina. Tak presne týmito názvami nazvali obec jej zakladatelia a ktorej história sa začala písať v roku 1243. Svoje prvé domy postavili na tzv. gemerskej ceste spájajúcej Spiš s Dolnou zemou a s Poľskom. Takáto poloha priam podmienovala rozmach obchodu a obec rástla, veľkosťou aj významom. Viacerým privilegiám, najmä udeleniu mestských výsad, ďakujú Vlarchy kráľovi Belovi IV. Ďalšie výhody mestu prinieslo členstvo v Spoločenstve spišských Sasov. Z remesiel rozkvitalo najmä garbiarstvo, ševcovstvo, tkáčstvo a kamenárstvo. Z priemyslu to boli bane na ťažbu železnej rudy či kvalitnej hlíny. Prvá škola v meste fungovala od roku 1592. Mesto sa stalo súčasťou Provincie 16 spišských miest.

Súčasný Spišské Vlarchy majú šta-

tút moderného mestečka s radosťami i starosťami. S počom obyvateľov, niečo vyše 3600, patrí k najmenším na Slovensku. A tie to nemajú ľahké. I napriek tomu dokážu sa nielen starať o historické pamiatky, ale pribúdajú aj nové stavby. Pretiahnuté vretenovité námestie lemujú meštianske domy. Centru dominujú pôvodne románsky Kostol sv. Jána Krstiteľa, evanjelický kostol postavený v roku 1787 a socha Immaculaty. Tá je zaujímavá tým, že sa ocitla uprostred novopostavenej kruhovej križovatky. Kostol sv. Jána Krstiteľa je druhý najväčší na Spiši a prestavbami získal neskorogotický nádych. Medzi najvzácnejšie artefakty patrí bronzová krstiteľnica a krucifix z dielne majstra Pavla z Levoče. Svoje miesto v meste má i svetská architektúra. Zaujme predovšetkým radnica s gotickou vežou z 15. storočia. Historické centrum mesta bolo v roku 1992 vyhlásené za mestskú pamiatkovú zónu.

V Spišských Vlachoch sa darí hudbe. Dôkazom je hneď niekoľko súborov, ako ľudová hudba Furmani, Gregovci, country skupina ZAHURÁCI, dychová hudba Vlaňanka či detský spevokol Vlaňanček. V blízkosti mesta, pod úpatím vápencovo krasového pohoria Galmus, s dvoma prírodnými rezerváciami Červené skaly a Galmuská tisina a najvyššieho kopca nad mestom Kobyla, sa nachádza rekreačné stredisko Zahura s tromi rybníkmi, malým lyžiarskym strediskom a množstvom príležitostí na turistiku.

V posledných rokoch sa mestu darí získavať financie na významné rekonštrukcie, o čom svedčí aj nová okružná križovatka, zrekonštruované námestie, materská škola, nová pošta či miestne klzisko v Rudolovej záhrade, ktoré sa vďaka pilotnému projektu školskej hokejbalovej a hokejovej ligy zmenilo na hokejový štadión s mantinelmi svetovej kvality. „Sme veľmi hrdí, že v Rudolovej záhrade vznikol

práve tento štadión. Má to obrovský ohlas u mladých, sme spádovou oblasťou pre tisíce detí, ktoré môžu vo Vlachoch takto tráviť voľný čas. Aj projekt školskej hokejovej a hokejbalovej ligy má veľký úspech, za ten čas si získal mnoho priaznivcov a na ploche sa neraz odohrávajú neľútostné súboje, ktoré sa oplatí vidieť,“ chváli prínos štadióna primátor Sp. Vlachov Ľubomír Fífik.

No Vlaňania nechcú zaspať na vavrínoch a myslia aj dopredu. „V budúcnosti plánuje mesto dokončiť rekonštrukciu Domu smútku, túžime po novom vzhľade cintorína. Chceme zrekonštruovať Klub dôchodcov, Radnicu a Požiarnu zbrojnicu. Mesto taktiež čaká na výzvu Ministerstva životného prostredia, aby mohlo zrealizovať pripravený projekt kanalizácie a ČOV v meste. Veríme, že sa nám podarí vybudovať plážové ihriská pre mládež a momentálne realizujeme projekt Detského ihriska v Rudolovej záhrade. V snahe neustále zlepšovať

kvalitu služieb v rekreačnej oblasti Zahura, je aj zrekonštruovaná chata Sabinka, kde sa v spolupráci s mestom konajú rôzne kultúrne akcie“, predstavuje smelé plány primátor.

Nielen slávnym rodákom patria Spišské Vlarchy

Históriu i súčasnosť tvoria predovšetkým ľudia. Zo slávnych rodákov spomeňme etnografa, pedagóga i publicistu Jána Olejníka, či emeritného biskupa Mons. Jána Tondru. Vlarchy preslávil aj mykológ Karol Kalchbrenner, spisovateľ Ján Ščavnický, maliari Ján Ilavský a Michal Petrek, či sochár Jozef Daniel Böhm. „Sme veľmi hrdí na svojich rodákov, no i v súčasnosti žijú v našom meste ľudia, ktorí svojou poctivou prácou „píšu históriu Spišských Vlachov“. Patrí im za to naša vďaka. Mesto má i svoje problémy a je ich nemálo, no verím, že spoločným úsilím dosiahneme spoločný cieľ – slušný život v slušnom meste,“ dodal na záver Ľubomír Fífik.

-gon-

Embryológ zo Spiša pomáhal ženám otehotnieť v Írsku aj Austrálii

Na internetovej vizitke má po anglicky napísané skúsený embryológ. Na otázku, ako by stručne charakterizoval toto slovné spojenie, zareagoval rýchlo. „Embryológ je ten, ktorý pomáha na svet deťom zo skúmavky a skúsený znamená, že mám za sebou desaťročnú prax zväčša v zahraničí. Napríklad aj v Austrálii či Kurdistan,“ pousmial sa 35-ročný Štefan Baňas.

Americký sen si splnil v Dubline

Rodák zo Spiša vyštudoval aplikovanú biológiu v Nitre, ale o embryológii vtedy ešte veľa nevedel. V roku 2003 sa však dostal do istého pražského sanatória, kde mu dali šancu zoznámiť sa so svetom plodenia detí mimo zvyčajných postupov. Veľa sa naučil, ale čoskoro zistil, že treba skúsiť aj vzdialenejší svet. V Prahe bolo totiž veľa práce a nie až tak veľa peňazí. „Mojím snom bolo dostať sa ako embryológ do Ameriky. Poslal som možno aj tisíc životopisov na rôzne kliniky, ale naspäť sa mi ozvalo len pár. Potom sa mi naskytla reálna možnosť praxe vo Švajčiarsku, ale v poslednej chvíli mi ju zastavili úrady - nedostal som pracovné povolenie. Tak som skúsil Londýn, kde som sa spočiatku preťkal po reštauráciách a baroch, lebo som potreboval aspoň niečo zarobiť. Nakoniec sa na mňa usmialo šťastie a do-

stal som sa na jednu z najlepších kliník zaoberajúcich sa metódami umelého oplodnenia v Dubline,“ zaspomínal si pár rokov dozadu. Na zelenom ostrove sa mu zapáčilo. Konečne natrafil na správnu kombináciu profesionálneho pracovného prostredia aj patričného finančného ohodnotenia. Svoje urobili aj milí ľudia, kvalitné služby a početná slovenská komunita.

Austrálske slnko takmer nevidel

Napriek tomu sa rozhodli spolu so snúbenicou z Írska odísť a skúsiť šťastie v Austrálii.

„V Dubline bolo všetko na úrovni okrem počasia. Ten častý dážď nás ubíjal, a tak sme odišli do Brisbane za slnkom. Ako sa neskôr ukázalo, bola to chyba. Pracovali sme tak veľa, že to slnko sme si ani poriadne neužili. Po štyroch mesiacoch sme sa vrátili do Dublinu a pokračovali v predchádzajúcej práci. Neskôr som istý čas pôsobil aj v Iraku,“ podotkol. V živote pomohol mnohým ženám otehotnieť, ale presné štatistiky si nevedie. „Boli ich stovky, ale oplodnenie vajíčka pod mikroskopom je tímová práca v laboratóriu. Takže nemôžem povedať, že ja som pomohol viac ako niektorý z mojich kolegov,“ vysvetlil. A aká je úspešnosť umelých oplodnení, ktoré vykonáva? „Možno budete sklamaní, ale špičkové kliniky majú úspešnosť do 50 percent. Viac je skôr výnimka. Snažíme sa pomáhať, ale nie sme všemohúci,“ povedal s nadhľadom.

Agent na umelé oplodnenie Momentálne je už embryológ zo Spiša vyše roka späť na Slovensku a spolu s manželkou si v Bratislave zakladajú firmu, v ktorej by chceli využiť doterajšie životné skúsenosti. Ich cieľom je ponúknuť klientom zo zahraničia

služby spojené s umelým oplodnením na špičkových klinikách na území bývalého Československa. „Chceme presvedčiť ľudí zvonka, že aj na našich odborníkov sa dá stopercentne spoľahnúť a navyše ich to vyjde oveľa lacnejšie ako u nich doma. Moja práca by mala spočívať v tom, že zahraničnému klientovi poskytnem kompletný servis od vystúpenia z lietadla, cez

ubytovanie, tlmočenie, potrebné konzultácie až po samotný zákrok. Neznamená to však, že by som sa už nechcel vrátiť k práci v laboratóriu,“ dodal. Na otázku, či sa ešte občas vracia na rodný Spiš, odpovedal: „Boli sme pozrieť na Spišských trhoch a celkovo to vychádza tak raz za niekoľko mesiacov.“

Daniel Šarga

Najkrajšie budovy mesta - Kaštieľ v Smižanoch

V našej pravidelnej rubrike navštevujeme najzaujímavejšie architektonické objekty. Dnes po prvýkrát opustíme územie Spišskej Novej Vsi a presunieme sa do Smižian. Zaujímali sme sa o Csákyho kaštieľ.

Na jeho mieste stál už v 18. storočí soľný úrad. Z neho rozvážali soľ z poľskej Wieliczky po celom Spiši, ale aj na Liptov a Oravu. Neskôr soľ, ako obchodnú surovinu, nahradila meď. Klasicistický kaštieľ bol vyhlásený za Národnú kultúrnu pamiatku. Budovu pôvodného skladiska dali jej noví majitelia Csákyovci prestavať na horáreň, ktorá bola aj sídlom

lesného úradu. Až v roku 1840 získal kaštieľ tvár, ktorú poznáme dodnes. Menili sa už iba jeho majitelia. V roku 1892 ho kúpili Mariássyovci z Markušoviec. Až do 2. svetovej vojny v kaštieli žili najmä správcovia lesných pozemkov. Po nej si kaštieľ svojim, neopakovateľne drzým, spôsobom privlastnila komunistická moc. Ďalších 60 rokov slúžil kaštieľ školákom rôzneho veku a zamerania.

V roku 2008 sa začala celková rekonštrukcia tejto vzácnjej budovy. Dnes ju vlastní obec a spravuje ju Obecné kultúrne centrum. Navštevujú ho hlavne milovníci umenia a účastníci spoločenských akcií, organizovaných obcou. Kaštieľ a jeho záhrada sú pamiatkovo chránené. Je len pikoškou, že za ním niekto mimoriadne múdry a citlivý nechal postaviť panelákové sídlisko. **-le-**

Spišské divadlo

Spišská Nová Ves je jedným z okresných miest so stálou divadelnou scénou. A nie je ich veľa. O to pyšnejší môžeme byť. Začiatky divadelníctva v našom meste sa viažu na rok 1957. Vtedy sa z Dedinského divadla Bratislava vyčlenil samostatný súbor - Štátna zájazdová scéna, súbor Spišská Nová Ves. Pre naše mesto to bolo uznanie, za ktoré môže vďačiť budove Reduty. Pre výber miesta divadelného súboru bola existencia divadelnej budovy tým najdôležitejším. V roku 1963 ale komunistické ministerstvo kultúry začalo na umení šetriť a medzi zrušenými divadlami bolo aj to spišskonovoveské.

Najdôležitejším dátumom pre Spišské divadlo je 18. 5. 1979. Vtedy vznikol „Súbor pre deti a mládež - pobočná scéna Spišská Nová Ves“, predchodca dnešného Spišského divadla. To má v rodnom liste dátum narodenia: 1. január 1992. Odvtedy naši divadelníci bojujú o priazeň diváka na vlastných doskách, ale aj na zájazdoch po celom Slovensku i v zahraničí. Reduta je divadelný svätostánok a na doskách znamenajúcich svet sa aj v Spišskej Novej Vsi hosťovskými predviedli také esá, ako napr. Milan Drotár, Milan Kišš, Peter Gažo, Viera Strnisková, Vladimír Durdík, Peter Rašev, Vjačeslav Spe-

sivcev a mnoho iných. Pod vedením skúsených i začínajúcich režisérov vyrástli desiatky domácich divadelných talentov. A ja verím, že mnohí z vás ich videli v niektorom zo stoviek predstavení, ktoré členovia súboru nacvičili. Tohtoročné divadelné prázdniny boli v Spišskom divadle kratšie. Už počas nich začali herci a herečky, pod režijnou taktovkou Matúša Ol'hu, nacvičovať absolútnu divadelnú klasiku - Tajovského Ženský zákon. Pojali to po svojom a celé predstavenie bude v spišskom nárečí. A ako vyzerá klasika v spištine? Príďte sa pozrieť na premiéru, 20. septembra. **-le-**

HISTÓRIA A SÚČASNOSŤ SPIŠSKEJ NOVEJ VSI

SPIŠSKÉ POCHÚTKY PATRIOTA - REŠTAURÁCIA PIZZA TONY SMIŽANY

Ako sprievodcovia po vybraných reštauráciách sme navštívili najväčšiu obec na Slovensku. Talianske chute v Smižanoch - to ponúka kuchyňa pizzérie Tony. Lákadiel, prečo túto pizzériu navštíviť je hneď niekoľko - krásne, útulné prostredie, milý personál a výborné jedlá.

V reštaurácii Pizza Tony ľudia jedia a pijú od mája 2006. Pizzéria láka do vnútra svojich hostí údajne tou najlepšou pizzou v Smižanoch, Spišskej Novej Vsi a okolí. Originale italiano ristorante prešla iba pred rokom kompletnou prestavbou. V pizzérii sa preto budete cítiť útulne a príjemne. „Vsadili sme na pizze, cestovinky, šaláty, nápoje a dezerty. Nemáme nejaký veľký sor-

timent, no snažíme sa, aby jedlá boli čerstvé a kvalitne uvarené,“ prezradil majiteľ Pizza Tony Jaroslav Borský. Pri varení používajú výhradne tradičné talianske ingrediencie ako oregáno, talianske syry- parmezán, mozzarellu, či parmskú šunku. V pizzérii Tony pečú pizzu v elektrickej pizza-peci. Špeciálnou miestnej reštaurácie je pizza alla Tony s prekvapením. „Sú

to dve pizze položené na seba. Na spodnej pizze je paradajkový základ a syr, na vrchnom diele to isté plus šaláma, šampiňóny, olivy, ananás a kukurica. Dve pizze sa spoja spolu, celé to má vyše kila. Do sýta sa z nej najedia traja ľudia,“ prezradil šéf reštaurácie. Keďže cesto na pizzu robia vo veľkom, presnú gramáž na jednu pizzu neuvedieme. „Do pizzového cesta ide hladká, polo-

hrubá múka, droždie, olej, voda, mlieko, soľ a cukor,“ prezradil majiteľ. Chutné jedlo môžete zapíť vhodným nápojom. „V lete ide najviac na dračku minerálka a pivo a v zime sú to talianske vína, čaje, horúce čokolády.“ Počas slnečných dní si môžete vychutnať drink, či chutné ľahké jedlo aj na letnej teraske. „Chceme, aby sa u nás ľudia dobre cítili a stále sa k nám vracali. Pohodlnejším zákazníkom sme vyšli v ústrety. Máme donášku jedál zdarma. Cez obedy u nás

podávame aj menu. Zákazníci si môžu vybrať pizzu podľa výberu, cestovinky, alebo šalát. A na každý deň je iná polievka: buď paradajková, cesnaková, broko-

licová, šampiňónová alebo hrachová. My nevaríme napríklad tradičné knedlo- vepřo zelo,“ uzavrel náš rozhovor, sympatický šéf pizzerie Tony. (sim)

KRÍŽOVKA

Spišské mestá postihovali požiare pravidelne, vždy na sklonku leta. Výnimkou neboli ani Spišské Vlasy. „7. septembra o 9 hodine večer vypukol v dome vdovy Martikovej Kušinkovej v susedstve ev.a.v. fary požiar, ktorý sa rozšíril na susedné domy a zhořelo 176 obytných domov, mnoho statku, ošipaného a hydiny. Tri mestské bujaci tiež padli obeťou“, citát z kroniky z roku 1863. Na zasadnutí mestskej rady bolo 12. októbra 1863 založené v meste povinné hasičstvo. V knihe Ľudovíta Füzáka Krátke dejiny hasičstva v Spišských Vlachoch z roku 1933 sa o zasadaní rady píše: „Pri požiari majú mnohí ľudia (TAJNÍČKA 1, 2, 3). Bolo by však rozumnejšie, keby taký (TAJNÍČKA 4, 5) radšej vstúpil do zboru a tam sa hľadel činne uplatniť.“

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A																				
B																				
C																				
D																				
E																				
F																				
G																				
H																				
I																				
J																				
K																				

Vodorovne: **A:** ženské meno - hromada - Zákonník práce, skr. - chlapi - povel pre psa. **B:** žen. pohl. org. pošva, ľudovo - priatelia - statická časť motora. **C:** lit. smer - vodné dielo na Liptove - valuta,skr. - značka piva - PRVÁ ČASŤ TAJNÍČKY. **D:** predložka - časť chodidla - TRETIA ČASŤ TAJNÍČKY - prečo, po česky - materská škola, skr. **E:** to znamená, skr. - podávajú lieky - vymieňaná - doháňaj - potom po česky. **F:** mužské meno - citoslovce klapnutia - zavíjaná - patriaci Piovi - tekutina. **G:** vrchné oblečenie - etika - solmizačná slabika - druh revolvera - podhrdlna. **H:** ukladanie hornín v druhohorách - francovka - darovala - lesná plodina. **I:** omyl - DRUHÁ ČASŤ TAJNÍČKY - lata, ľudovo. **J:** mlieko - obec na vých. Slovensku - keď - zhorí - metropola Peru. **K:** púšť - Južnej Amerike, foneticky - dávala do zeme - netrhol.

Zvisle: **1:** uchádzači - pec po česky. **2:** ŠTVRTÁ ČASŤ TAJNÍČKY - latinská predložka. **3:** patriaci Ele - zbil ma. **4:** dvoril, pejoratívne - nadbehnutie. **5:** citoslovce strachu - meno pre psa - tiaž. **6:** kde - skratka pre televíziu - meno Chačaturjana. **7:** odkvap po česky - vojenská jednotka - prvá žena. **8:** staroslov. boh hromu - polovica zápasu. **9:** japonská lovkýňa perál - kráľ zvierat - opíja. **10:** spôsobil - kanc. skraka (ad acta) - anno domini (roku pána), lat. skratka. **11:** stará príbuzná - decimeter - jestvuj. **12:** mak po česky - druhá - vytekal, básnický. **13:** beží - stav, telocvičňa - **14:** cievy, ľudovo - sala - druh lovu. **15:** je po nemecky - ohrada - časť oceánu. **16:** astát, ch. značka - správanie, archaicky - chytím. **17:** sluha na hrade - osady, národnostne. **18:** skrúť - PIATA ČASŤ TAJNÍČKY. **19:** časť obrazu sv. Márie s Jezuliatkom - molybdén, ch. značka. **20:** neveľa - vylučoval potravu, detsky.

Pomôcky: ANISIA, ARIK, ET, HAVAJ

Autor krížovky : Albín Medúz

RECEPTY OD STAREJ MACERI

AMUR MATROZA SERIOŽU

Ja še muším bez mučeňa priznac, že ryby, to ne je moja parketa, jak hvarime my na Spišu, to ne moje diľe v kuhyni. Asi zato, že še treba furt starac o male koscičky a tak si človek nemože vychutnac to „nebičko v papuľi“ Raz som aľe bul, ešči jak elév na Domaši a tam še prave f tom čase konal Tydžeň kuchyne narodof Sovietskeho svezu. A po dzešacích pivach nam Serioža ukazal, jak še robi ryba, žeby še jedla bez problemof.

Co na to bulo treba?

Das pol kila vypitvaneho a očisceneho rybieho mesa (u nich na Kavkaze to bul amur, na Domaši lapil kapra) das deci bieleho vina (my sme tam davali Vihorlatsku perlu) deci kečupu, sardelovu pastu, cesnak, oľej, želenu petrušku, čarny peper a soľ

Jak to robil?

Najsampervši otvoril Vihorlatsku perlu a vypili sme, kym nezostalo na spodku toto deci vina. Vžal pekač, vyľal olej a opekol na falatky nakrajany cesnak. To už fajne voňalo a tak pribudlo okolo kukajucich. Falatky ryby osoľil, potrel zo sardelovu pastu, šturil do pekača, poľal kečupom a vinom, naverch posypal s nadrobno nasekanu želenu petrušku a prirucil dva, tri pepre. Potom sme v pecu narobili ohňa a kec už fajne horelo a plameň še ukludnil, ta jak še hvari v odbornej literature, na miernom ohni, sme rybu pomaly dušili do meka.

A co k temu? On hvareľ, že u nich še to je s bielym chľebom, co napeču ženy, žeby mali co robic a nešpekulovali, kedže ale my sme čakali na vzacnu naštevu, bo še ohlasil pred-seda jeerde z dzedziny, uvarli sme k tomu gruľe a zrobili aj vyborny šalát, jak ho Serioža nazval, že „Grunwalder“, bo kedz služil na Labe, ta tam ho to zaš na oplatku naučil jeden vyhodonemcky kolega.

Takže panove, dobry šmak, pred jedlom še chodzce omočic do vody, žeby vam rybka ľahši sklzla dole gagorom a potymkaj še už pušce do teho, bo jak hvari klasik: Fajna rybka v bruchu, lepša jak na suchu

Michal Buza st.

Ako sa Spišiáci zo Stanley cupu radovali

25. júna 2013, po šiestom finálovom zápase play – off zámořskej NHL, v ktorom sa stretli Boston s Chicagom, zdvihli nad hlavu slávny Stanley cup dvaja Slováci. Prvýkrát sa z neho tešil Michal Handzuš, dúšky šampusu si z bájenej trofeje vychutnal aj Majo Hossa, pre ktorého to bol v poradí druhý triumf. Už vtedy bolo jasné, že obe metropoly, ktoré vypravili do hokejového sveta našich skvelých korčuliarov sa môžu tešiť na pohár. Pýtate sa, čo to má spoločné so Spišskou Novou Vsou? Čítajte.

ZŠ Komenského dobyla Bystricu a získala slávnu trofej

Ako prvý navštívil slávny pohár lorda Stanleyho mesto pod Urpínom - Banskú Bystricu. Po tom, ako sa ním na preplnenom námestí Mišo Handzuš pochválil svojim rodákom, putovala ostro strážená trofej do Arény Baranov, kde si to už naplno rozdávali domáci prípravkari zo ZŠ Golianovej a víťaz prvého ročníka Školskej hokejovej a hokejbalovej ligy v regióne

Spišská Nová Ves - ZŠ Komenského. Možno si ešte pamätáte, že spišskonovoveskú VSE Arénu na sídlisku Mier otvárali takmer pred rokom (13.9.2012) práve dvaja chicagskí jastrabi, Hossa s Handzušom. A práve víťaz tohto prestížneho duelu si mohol na legendárny Stanley cup siahnuť. Trofej nad hlavu nakoniec dvíhali mladí Novovešťania, ktorí zdolali svojich rovesníkov z Banskej Bystrice 3:1. „Tak na toto deti určite nezabudnú do konca svojho života.

Odohrali sme tento duel v rámci promo akcie na Školskú hokejovú a hokejbalovú ligu, ktorú po úspešnom ročníku v Spišskej chceme spolu s Mišom Handzušom „preniesť“ v budúcom školskom roku aj do Banskej Bystrice resp. Trenčína. Oslovil som oboch víťazov tejto trofeje a ani Mišo, ani Majo, nemali absolútne žiaden problém s tým, aby si chalani o pohár zahráli,“ glosoval nám po stretnutí a milej slávnosti autor myšlienky Školskej hokejovej a hokejbalovej

ligy Peter Žifčák. Nasledovalo odovzdávanie trofeje z rúk Miša Handzuša a rozhovory, či fotenie, ktoré logicky nemali konca kraja.

Ani v Trenčíne domácim ruže nekvtli, Hossa požičal pohár Spišiakom

Už o deň na to putovala trofej pod hrad Matúša Čáka do Trenčína. Aj v tamojšom HossSport Center, kde prebehla celá trenčianska pohárová ceremónia, sa odohrával neľútostný boj o pra-

vý Stanley cup. Hokejky si tento krát skrížili prípravkari z domáceho Trenčína, proti ktorým nastúpilo „prvé Žifčákové dieťa“, výber Spišských Vlachov. Boli to práve Spišské Vlachy, kde vznikol prvý štadión, ktorý nesie názov „Poštová banka Aréna“ a ktorý združuje deti práve z tejto spišskej spádovej oblasti. A Vlašania sa nedali zahanbiť. V dráme, ktorá by zatienila aj rozhodujúci finálový zápas č. 6 medzi Bostonom a Chicagom, zvíťazili Spišiáci nad favorizovanými Trenčanmi 2:1 po samostatných nájazdoch a z rúk Mariána Hossu si prebrali magickú trofej. „Som veľmi rád, že tak ako v Bystrici, aj v Trenčíne „ukradli“ domácim trofej práve Spišiáci. Snáď je to aj odraz toho, čo sa v novopostavených

arénach po celý školský rok robilo, že to celé má význam a že tento projekt je živý a budeme v ňom pokračovať. Bolo zážitkom sledovať ako mladí chalani so zápalom bojovali a aká obrovská to bola pre nich motivácia. Bodaj by sme mali takých vzorov ako sú Mišo s Mariánom viac. Hokeju i športu ako takému na Slovensku by to len prospelo,“ s nadhľadom, no i s hrdým úsmevom komentoval spišské úspechy Peter Žifčák. A hoci na slávnom pohári zatiaľ žiadne meno zo Spiša vygravírované nie je, Spišiáci ukázali potenciál a snáď sa raz Stanleyho cupu dočkáme aj na našom námestí. Naši nádejní prípravkari si ho už „omakali“ a je len na nich, ako sa s touto obrovskou výzvou popasujú. **-ob-**

Predstavujeme „malé športy“ - Kvadratron

Malý horský kvadratron napísal na Spiši šestnástu kapitolu

Prvý augustový víkend patril v útrobach nášho prírodného skvostu, Slovenského raja, športovcom. Pri Palcmanskej Maši, ktorá obmýva malebnú dedinku - Dedinky, odštartoval 16. ročník horského kvadratronu.

Kvadratronové šialenstvo odštartovalo pri najchladnejšej slovenskej priehrade

„Tento náš „Malý horský kvadratron“ pozostáva zo štyroch disciplín, a to plávania, horskej cyklistiky, behu a lezenia. Organizuje ho James klub Spiš v spolupráci s dobrovoľnou horskou službou a sprievodcami Slovenského raja. Finančne to podporili firmy zo Spiša a aj vďaka nim môžeme túto skvelú akciu opäť usporiadať,“ priblížil nám pozadie tohto výnimočného preteku jeden z jeho hlavných organizátorov Marián Mackovjak. To už do chladnej vody Palcmanskej Maše vkĺzli všetci borci a kvadratron sa mohol začať. „Máme tu 24 bojovníkov z celého Slovenska, ktorých nečaká žiadna prechádzka ružovou záhradou. Najprv preplávajú celú mašu, tá má 800 metrov, potom ich čaká 35 km na bicykli, hneď na to si strihnú 20 kilometrový beh a če-

rešničkou na torte sú tri lezecké cesty na Tomašovský výhľad,“ opísal neľútostnú trať v pekelných horúčavých šéf pretekov.

Naprieč Slovenským rajom za 4 a pol hodiny

Ako prvý z vody za úctyhodných 10 minút vyplával Marek Stanko a hneď sadal na svojho dvojkolesového tátoša. Na neho, ako i na všetkých ostatných, čakalo 35 brutálnych kilometrov, ktoré dokonale preverili

zdatnosť týchto vyšportovaných nezmarov. Veď trasa viedla z Dedínok na Vojtechovu samotu, pokračovala okruhom okolo nádherného Muráňa až na Medvediu hlavu, kde sa potom cez Košiarny briežok dostala až na Čingov. Pri chate Ihla sa zosadalo a kvadratronistov čakalo 20 bežecých kilometrov. Cyklistickú časť zvládol najlepšie Ján Halík, ktorý 35 km urazil za obdivuhodnú 1 hodinu a 42 minút. Bežecské tretry následne

zaviedli borcov priamo do srdca Slovenského raja, kde na nich čakal ozajstný bežecský masaker. Popri Hornáde a Bielom potoku bežci dorazili až k ústiu Kyseľa, kde sa začalo legendárne stúpanie po žltej až na Kláštorisko. Malé občerstvenie, potom smer Malý Kyseľ, vracačka na Kláštorisko a cez Čertovú sihoť až k Tomašovskému výhľadu. Bežecy sa najviac darilo Mirovi Kovalíkovi, ktorý túto tortúru v drastickej horúčave zvládol za 2:14 hod. A nasledovala posledná disciplína kvadratronu - lezenie. Organizátori pripravili hneď tri lezecké cesty obtiažnosti 4,

5, 6. A ten, kto pozná tzv. Hodiňu, Diretku do hodín a Mišovu džuru nám dá iste za pravdu, že títo titáni mali vskutku dôstojné vyvrcholenie. Lezecké peklo zvládol najlepšie domáci Roman Novák, no všetci, ktorí došli do cieľa si zaslúžili obrovské uznanie a rešpekt. Celkovým víťazom sa napokon stal vďaka vyrovnaným výkonom počas celej dĺžky trate Miro Kovalík z Martina, ktorý triumfoval celkovým časom 4:19:13. Za ním skončil Matúš Antolík a bronz si vybojoval „jamesák“ Roman Novák.

V zdraví a tradičnej horskej pohode sa vydarený deň skončil na Ihle

V už uvoľnenej atmosfére, tak typickej pre týchto „horských ľudí“, reštaurácie Ihla sme opäť oslovili šéfa celého projektu pána Mackovjaka. „Sme radi, že všetko dobre dopadlo. Až na malé odreniny a pochopiteľnú únavu sa nikomu nič vážne nestalo, všetci to v tomto až príliš horúcom počasí zvládli. Strávili sme super deň v prekrásnom Sloven-

skom raji. A keď sme už pri ňom, neodpustím si jednu poznámku. Každý rok žiadame Správu národného parku Slovenský raj ako orgán ochrany životného prostredia o povolenie. To máme už dva, tri mesiace vopred. Nasledne to isté povolenie, ktoré Správa národného parku vydá, musí odobriť obvodný úrad životného prostredia, samozrejme za poplatok 100 Eur. Je to podľa mňa nezmysel, ale to je len na dokreslenie, my sme radi, že sa nám akcia vydarila a už teraz sa tešíme na ďalší ročník,“ uzavrel nádherný kvadratronový deň v Slovenskom raji jeden z jeho hlavných organizátorov. **-ob-**

Príchod s nádychom minulosti

3 autá, 13 ľudí v nezameniteľných zelených dresoch, poriadna dávka slovenského patriotizmu a hrdosti, niekoľko vlajok a trúbok, tak to bola výbava, s ktorou sme na „starú dámu“ odchádzali. Za svoj cieľ sme si vybrali záverečné etapy v Alpách, v ktorých sa malo rozhodovať o držiteľovi magického žltého trička. Už po príchode do malebného alpského strediska La Clusaz, známeho usporadúvaním SP v bežeckom lyžovaní, sme vedeli „koľká bije“. Úzke alpské cestičky boli doslova zaplavené dvojkoľosovými tátošmi, atmosféra Tour sa na nás valila zo všetkých strán. A inak tomu nebolo ani v hoteli, v ktorom sme si rozložili svoj slovenský ministan. „Prišli ste na Tour?“, znela prvá otázka staršieho pána z Belgicka, ktorý si zo svojho medáka vyberal svoje cyklistické „nádobíčko“. „Ja som tu presne po dvadsiatich rokoch. Vtedy som bol povzbudiť svojho bratranca, ktorý šliapal v tíme Panasonic. Tour išiel päťkrát a hoci bol len domestikom, veľmi sme boli naň hrdí,“ prekvapil nás sympatický Belgičan a skvelo nás naladil na prvý z našich vrcholov – Alpe d'Huez.

Alpe d'Huez si treba jednoducho vyšliapať, zažiť a potom snád' aj pochopiť

Tento legendárny vrchol možno pokojne nazvať svätým grálom medzi alpskými stúpaniami. Trať pretkaná 21 serpentínami meria 13,8 km, vozovka sa nakloní do priemerného sklonu 7,9 % a dokonale preverí všetkých účastníkov pelotónu. Nie sú to však čísla, ktoré robia z tohto stúpania priam mystickú púť. Je to hlavne atmosféra, ktorú dokážu popri trati vytvoriť fanúšikovia cyklistiky. Tento rok obsadilo Alpe d'Huez 700 000 (!!!) fanatikov. Napočítali sme dvadsať národností, rôznorodosť dresov, či štátnych vlajok nemala konca. Každá serpentína na tomto stúpaní nesie meno po niektorom z legiend, ktoré tento kopec dobylo a na každej sa zgrupujú fanúšikovia z rôznych krajín. Nás potešilo, že hneď tá druhá bola česko – slovenská. Vyššie sme míňali Belgičanov, Španielov, Írov. Keď sme prechádzali okolo tej britskej, vyvolalo naše saganovské oblečenie búrku nevole. Stačila však provokačná otázka, o koľko bodov vedie náš Peťo pred ich Cavom v bodovacej súťaži a modro – červení zmĺkli. Na každej „kyre“ vládla skutočne skvelá atmosféra, no to, čo sa odohrávalo na zákrute číslo sedem, bolo priam neuveriteľné. „Böcht 7“ sa nachádza hneď po vstupe do malinkej dedinky Huez, ktorú však oranjes každoročne menia na holandské veľkomesto. Cesta sa mení na oranžovú riavu, tisíce Holanďanov s pivom v ruke svorne spievajú národné piesne, či svetové šlágre. Títo fanatici tam majú svojho D.J., rozložené vlastné stánky s čímkol'vek, čo vie dodať správnu náladu. Ba čo viac, omše v miestnom kostolíku sú jeden týždeň v roku v holandštine a slúži ich farár z krajiny tulipánov! „Dozvedeli sme sa o tomto z internetu, no venujú sa tomu aj naše cestovky. Písali, že tu bude skvelá párty a ozaj tomu tak je. Spíme tu niekde pod kopcom, sme tu už tri dni a budeme kým nedôjde pivo. Tešíme sa na prejazd cyklistov, dúfam, že im urobíme skvelú náladu,“ s úsmevom glosoval holandskú zákrutu „skvelo“ nalaďený Jan z Ensche-

Peter Velits v stúpaní na Alpe d'Huez mal aj spišskonovoveskú podporu.

Spišiaci zablahoželali storočnej „starej dáme“ priamo vo Francúzsku

Slávna a neopakovateľná Tour de France už dopísala svoju storočnú kapitolu aj s výrazne slovenským rukopisom. Ved' cannadaleský blesk Peter Sagan obhájil v konkurencii najlepších šprintérov sveta s prehľadom zelený dres a náš druhý Peťo, Velits, i napriek nepochopiteľnej úlohe Cavendishovho domestika obsadil nakoniec kvalitné 25. miesto. A Spišský Patriot bol spolu so skupinkou Spišiakov pri tom.

de. „Vidím, že fandíte Saganovi. Super jazdec, škoda, že nemá holandské občianstvo. Držím palce,“ dodal Jan, uchlipol si z pohára piva a pridala sa ku krajanom, ktorí zakliesnení do seba načali ďalšiu pieseň a narazili nový sud... Apropó Sagan. Za rok sa z neho stal absolútny fenomén svetovej cyklistiky a v súčasnosti je určite najznámejším Slovákom v športovom svete. Svedčili o tom početné uznanlivé výkriky „Sagan“ a „Slovakia“ v rôznych jazykových variáciách a zväčša zdvihnutý palec hore. Zelený zázrak zo Žiliny robí Slovensku skvelú reklamu. „Ustúpte, ustúpte,“ dirigovala nás sympatická blondávä „gendarmerie“ v slušivej policajnej uniforme. Na tom by nebolo nič neobyčajné, pretože francúzski žandári si svoju prácu v tomto ľudskom mravenisku robia dobre, ale táto nám dávala pokyny v slovenčine. „Som z Dunajskej Stredy, vo Francúzsku žijem

a pracujem ako policajka už pekných pár rokov, ale to, čo spôsobil Sagan, tak to je super. Už dávno som nevidela toľko krajanov pokope,“ vysypala zo seba slovenčinou so silným francúzskym prízvukom. Ešte rýchle foto a hor sa dávať do laty rozvášnený holandský dav. Nezávidnihodná práca... My sme svoj zelený tábor rozložili štyri zákuty pred cieľom. Na cestu sme nasprejovali obrovský slovenský znak, zaspievali „Slovenské mamičky...“, zbratili sa s okolostojacími Nemcami, Španielmi, Austrálčanmi, povzbudili oboch našich Peťov a plní dojmov sme sa vracali späť do hotela. Čakal nás deň druhý a tentokrát dojazd priamo v cieľi – Le Grand Bornand.

Karavána nesklamala, zelený Sagan rozdával na pódiu úsmevy i kyticu
Ak bola predchádzajúca etapa kráľovskou, tak tej ďalšej sme mohli dať po-

kojne prívlastok – cisárska. Cyklisti dvakrát preliezli 2000-metrovú hranicu a legendárne stúpania na Colde Glandon, či Colde Madeleine poriadne ubrali z ich rezervoára síl. Cieľ tentokrát na kopci nebol, organizátori sa rozhodli umiestniť záverečné kilometre do známeho lyžiarskeho strediska Le Grand Bornand. A mesto sa na túto udalosť pripravilo dokonale. Miestny kostol sa odel do žltej farby, ľudia si už od rána rezervovali „fleký“ okolo cieľových bariér. My sme do Bornandu dorazili 6 hodín pred koncom a už sa nám ušli len miesta približne 300 metrov pred samotnou cieľovou páskou. Okolo cesty síce nevládlo šialenstvo predchádzajúceho dňa, no aj tak bolo fascinujúce sledovať ako si prevažne domáci fanúšikovia vážia a milujú svoju Tour de France. Rozložené piknikové stoly, ľudia hrajúci karty, či len tak obdivujúci alpské veľikány, ktoré toto mestečko

Slávna zákruta č. 7 v stúpaní na Alpe d'Huez sa raz za rok mení na holandské mestečko.

Spišiaci v cieľovom mestečku Le Grand Bornand, ktorý sa odel do žltej farby.

Veronika Velez - Zuzulová si zmenila program, aby mohla zhliaďnuť etapu na Tour. V Annecy jej asistovali aj trinásť Spišiaci.

roky – rokúce chránia. No zahanbiť sa nedali ani organizátori a tí čo prišli, sa určite nenudili. Už je zvykom, že pred hlavným pelotónom približne hodinu ide početná karavána sponzorských aut tých najčudesnejších tvarov. „Tak na toto sa obzvlášť tešíme. Ocko nám o tejto karaváne rozprával, veríme, že niečo sa nám podarí uchmatnúť,“ dodalo s iskričkami v očiach najmladšie duo našej výpravy Miško & Boris a nedočkavo vyhládali prvé autá. A tie na seba nenechali dlho čakať. Z rúk krásnych hostesiek lietali do davu rôzne reklamné predmety od práškov na pranie, cez miniatúrne klobásky, cukríky, čiapky, kondómy, až po rôzne magnetky, či chutné bagetky. Ľudia šaleli, atmosféra gradovala a keď sa objavili prví cyklisti, bola vyšpičkovaná presne tak, ako mala. Naši hrdinovia síce v popredí tentoraz chýbali, no vyhlasovanie zeleného Sagana v čisto slovenskej zóne s desiatkami vlajúcich slovenských vlajok na pozadí alpských mohykánov malo svoje úžasné zimomriavkové čaro. A nielen mladí chalani zo Spiša odchádzali z etapy s plným batôžkom dobrôt...

Zuzulovej Annecy ovládla cyklistika. Prim hrali aj Slováci

Deň tretí – Annecy. Tomuto mestu sa hovorí Benátky Álp a tí, ktorí ho tak pomenovali, určite vedeli prečo. Čarokrásna metropola na brehu malebného jazera, mesto popretkávané kanálmi, či úzkymi starobylými chodbičkami. Tak v takomto raji mali cyklisti štart predposlednej etapy a my sme sa rozhodli skúsiť šťastie a priťahnuť Petra Sagana pred náš mikrofón. Akonáhle sme však zbadali predštartové šialenstvo pri autobuse Cannondale –u, pochopili sme, že Sagan je ozaj svetovou športovou celebritou. „On na to veľmi nie je. Ten „humbag“ okolo neho mu vôbec nerobí dobre. On má rád svojich fanúšikov a strašne si váži ich podporu, ale pozrite sa, čo sa tu deje,“ vykreslila Peťove predštartové pocity Maja, jedna z jeho známych ešte z detstva a my sme jej museli dať za pravdu. Akreditovaní novinári čakali ako supy, kým sa neotvorila dvere a Tourminátor musel reagovať. No v priestoroch pred jeho busom sme zahliadli ďalšiu športovú hviezdu Slovenska – Veroniku Velez – Zuzulovú. A keďže o ňu až taká bitka nebola, ochotne sa s nami pobavila. „Ja tu v Annecy bývam a keď som sa dozvedela, že je tu štart Tour, tak sme trošku prehodnotili tréningový plán. Toto som si nechcela nechať ujsť. Je tu ozaj skvelá atmosféra. Je úžasné, koľko tu prišlo Slovákov. Ja priliš veľa nebicyklujem, aj keď práve teraz som tu na bicykli. Ale na nejaké veľké kilometre by som si určite netrúfla. Okrem toho, v tomto hroznom teple radšej ostanem na snehových svahoch,“ zasmiala sa sympatická dvojnásobná víťazka SP v slalome a ponáhľala sa za Saganom. Ona šťastie a hlavne akreditáciu mala, a tak podpísaná šiltovka putovala do rúk jej sestry. To sa už pomaly chystal štart. Predrali sme cez hordy fanúšikov a na úvodnej lajne nás čakal úžasný pohľad. Hneď vedľa žltého Frooma stál zelený Sagan. Akosi podvedome sme zdvihli vyššie vlajky a zaplneným Annecy začali tiahnuť prvé slová našej hymny. „Nad Tatrou sa blýska...“. A srdcia nielen trinástim Spišiakom na Tour de France divo bili...

Oliver Buza